

Kun lasta kiukuttaa
– opas 2-3 vuotiaan lapsen vanhemmille

Günday, Terhi

Laurea-ammattikorkeakoulu

Laurea Porvoo

Kun lasta kiukuttaa

– opas 2-3-vuotiaan lapsen vanhemmille

Terhi Günday

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Marraskuu, 2010

Opinnäytetyöni aiheena oli suunnitella ja toteuttaa opas lastenneuvolaan jaettavaksi 2-3-vuotiaiden lasten vanhemmille, otsikolla; "kun lasta kiukuttaa". Opas on tarkoitettu lastenneuvolaan terveydenhoitajille annettavaksi tarvittaessa kaksivuotisneuvolakäynnin yhteydessä vanhemmille niissä tilanteissa, kun lapsen uhmakas käytös tuntuu heistä haasteelliselta.

Yhteistyössä Vantaan äitiys- ja lastenneuvolan kanssa tehtävän oppaan tavoitteena oli antaa terveydenhoitajille tukea 2-3-vuotiaan lapsen vanhempien ohjauksessa ja tukemisessa silloin, kun lapsen kiukku ja lapsen uhmakkuus tuntuvat vanhemmista vaikealta. Terveystyössä vastaanottoaikojen koko ajan lyhentyessä myös lastenneuvolassa korostuu perheen tukeminen kirjallisen materiaalin avulla. Tavoitteena oli tehdä oppaasta mahdollisimman selkeä, yksinkertainen ja tietoa antava vanhemmille.

Opinnäytetyöni sisältää vanhemmille tarvittaessa jaettavan oppaan sekä projektiraportin. Opinnäytetyöni tuotos on opas 2-3-vuotiaan lapsen vanhemmille jaettavaksi tarvittaessa kaksivuotisneuvolakäynnin yhteydessä Vantaan lastenneuvoloissa. Opas on laadittu opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen perusteella. Oppaassa on tietoa mitä lapsen kiukku on, miksi lasta kiukuttaa sekä mitä vanhemmat voivat tehdä, kun lasta kiukuttaa. Oppaan sisältö on muodostettu opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen perusteella.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään lastenneuvola sekä ohjausta lastenneuvolassa. Myös kaksivuotiaan lapsen kasvua ja kehitystä käydään läpi sekä käsitellään terveysviestintää lastenneuvolassa ja kirjallista opasta terveysviestinnän välineenä. Lisäksi oppaan suunnittelun teoriaa tarkastellaan kirjallisuuden perusteella.

Avainsanat: lastenneuvola, ohjaus lastenneuvolassa, 2-3-vuotiaan lapsen kehitys, terveysviestintä, oppaan laadinta

Porvoo Unit

Degree Program in Nursing

Günday Terhi

When child feels angry – A guide to parents of 2 to 3 year old children

Year	2010	Pages	20
------	------	-------	----

The object of this thesis was to design and produce a guide with a topic: "When a child feels angry" for parents of 2 to 3 year old children. This guide is designed for public health nurses in children's clinics in Vantaa. It is meant to be used during a child's two year health check up when the parents feel that their child's aggressive behavior is overwhelming.

This guide is drafted in co-operation with maternity and children's clinics in Vantaa. The aim of this guide is to give support to the public health nurses in giving guidance and support to the parents of 2 to 3 year old children when they feel that their child's behavior is difficult. Within the Finnish public healthcare, the allotted customer time is getting shorter and, therefore, the importance of guides and other written material increases. The aim was to produce a clearly worded, simple and informative guide for parents.

This thesis includes both a guide and a project report. The product of this thesis is a guide for parents of 2 to 3 year old children and is intended to be given during the two year health check up in children's clinics in Vantaa. The content of the guide is based on the theoretical framework of the thesis. The guide includes information about children's anger and what parents can do about the anger.

The theoretical framework of this thesis discusses children's clinics and guidance carried out in the clinics. Furthermore, the growth and development of two year old children is discussed, as well as health communication and written guides as its tools.

Key words: children's clinics, guidance in children's clinics, 2 to 3 year old children, health communication, laying out a guide

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Työn tausta	7
3	Lastenneuvolatyö Suomessa	7
4	2-3 vuotiaan lapsen määräaikaissuranta neuvolassa.....	9
4.1	2-3-vuotiaan lapsen psykologinen kehitysvaihe	9
4.2	Mitä kiukku on?.....	10
4.3	Miksi 2-3-vuotiasta lasta kiukuttaa?.....	11
4.4	Mitä tehdä kun lasta kiukuttaa?.....	12
5	Ohjaustyö lastenneuvolassa	13
6	Terveysviestintä osana ohjausta.....	14
6.1	Kirjallinen opas terveystietinnän välineenä.....	15
7	Oppaan suunnittelu ja toteutus.....	15
8	Pohdinta.....	17
	LÄHTEET	18

1 Johdanto

Kaksivuotias lapsi kehittyy nopeaan tahtiin. Hän oppii koko ajan uusia fyysisiä taitoja ja jo opitut motoriset taidot vahvistuvat. Puheen kehityksen osalta hän oppii koko ajan uusia sanoja ja osaa yhä enemmän ilmaista itseään verbaalisesti. Hänen symbolinen ajattelunsa kehittyy ja hän oppii uudella tavalla luomaan omia sisäisiä merkityksiä tapahtumille. Tässä iässä lapsen aivoissa kehittyvät tunteiden alueet ja hän alkaakin ottaa ensimmäisiä itsenäistymisen askeleita. Joskus tämä itsenäistymisen vaihe aiheuttaa lapsessa voimakkaitakin tunnemyrskyjä. Toisinaan nämä lapsen kokemat tunnemyrskyt saattavat tuntua vanhemmista haastavilta ja he saattavat tarvita aiheeseen liittyen tukea.

Hyvä tuen lähde Suomessa pysyvästi asuville vanhemmille on koko maassa toimiva lastenneuvola. Lastenneuvolatyötä on järjestetty Suomessa jo yli 60 vuotta. Sen toimintaa Suomessa ohjaa erinäiset lait ja asetukset, kuten kansanterveyslaki sekä valtioneuvoston laatima asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009).

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on luoda opas lastenneuvolaan 2-3-vuotiaiden lasten vanhemmille. Opas laaditaan neuvolan terveydenhoitajille jaettavaksi tarvittaessa kaksivuotiaiden määräaikaistarkastuksen yhteydessä. Opas käsittelee 2-3-vuotiaan lapsen itsenäistymiseen liittyvää kiukkoa ja uhmahtauksia. Oppaan tarkoituksena on antaa 2-3-vuotiaan lapsen vanhemmille tietoa, miksi lasta kiukuttaa ja miksi lapsi käyttäytyy uhmakkaasti. Lisäksi oppaalla on tarkoitus olla tukemassa vanhempien kasvatustehtävää antaen konkreettisia neuvoja miten toimia niissä tilanteissa, kun lapsen tunnekuohut ovat voimakkaimmillaan ja jopa hänelle itselleenkin hallitsemattomia.

Opinnäytetyö sisältää 2-3-vuotiaiden lasten vanhemmille tarkoitetun oppaan sekä projektiraportin. Opas perustuu opinnäytetyön viitekehykseen. Oppaasta on tarkoitus tehdä hyvin selkeä ja yksinkertainen. Oppaalla on tarkoituksena antaa vanhemmille tietoa sekä konkreettisia neuvoja aiheesta.

2 Työn tausta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä opas 2-3 -vuotiaiden lasten vanhemmille otsikolla "kun lasta kiukuttaa". Oppaan tarkoituksena on antaa tietoa ja tukea 2-3-vuotiaan lapsen vanhemmille, kun lasta kiukuttaa ja kun lapsi käyttäytyy uhmakkaasti. Terveystenhoitajaopintojen aikana olen suorittanut kaksi seitsemän viikon mittaista harjoittelujaksoa yhdistetyssä äitiys- ja lastenneuvolassa. Tällä hetkellä myös työskentelen terveydenhoitajana äitiys- ja lastenneuvolassa. Tarve tämän opinnäytetyön tekemiselle nousikin juuri lastenneuvolassa tehtyjen ikäkausitarkastusten yhteydessä. Opiskeluaikana sekä nyt työelämässä tehdyissä lapsen kaksi-vuotisneuvolakäynneillä lapsen vanhemmat ovat usein kysyneet neuvoa, mitä tehdä tilanteissa, joissa lasta kiukuttaa ja joissa lapsi saattaa konkreettisesti potkia, huutaa tai jopa riehua lattialla.

Aihe opinnäytetyölle nousi ensimmäisen kerran esiin ollessani harjoittelujaksolla Vantaan äitiys- ja lastenneuvolassa vuonna 2008. Tuolloin aiheesta keskusteltiin harjoittelujaksoani ohjanneen terveydenhoitajan kanssa sekä myös muiden kyseisessä paikassa toimivien terveydenhoitajien kanssa. Varsinainen opinnäytetyö sai alkunsa keväällä 2010, jolloin aihe varmistui ja opinnäytetyön kirjoittaminen alkoi.

Opinnäytetyöni koostuu aihealueen teoreettisesta viitekehystä sekä 2-3-vuotiaiden lasten vanhemmille tarkoitettusta oppaasta. Opinnäytetyöni teoreettisessa osuudessa käsittelen lastenneuvolatyötä Suomessa sekä ohjausta lastenneuvolatyössä. Luon myös katsauksen terveysviestintään terveydenhuollossa sekä kirjallista opasta terveysviestinnän välineenä. Myös oppaan suunnittelun teoriaan olen perehtynyt opinnäytetyössäni.

3 Lastenneuvolatyö Suomessa

Neuvolatoiminta kuuluu keskeisenä osana Suomessa järjestettävään ehkäisevään kansanterveysyöhön (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 21). Se on osa kansanterveyslain (1972 ja 2006) määrittämää perusterveydenhuoltoa. Lain mukaan kunnan on järjestettävä kuntalaisille terveysneuvontaa sekä perusterveydenhuoltoa, joihin näin ollen äitiys- ja lastenneuvolatoiminta kuuluvat. (Armanto & Koistinen. 2007, 19.) Neuvolapalvelut ovat kunnalle melko edullisia järjestää ja ovat asiakkaille täysin maksuttomia. Suomen tilastokeskuksen (2005) mukaan lastenneuvolaa käyttää vuosittain noin 278 000 perhettä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 21.) Mikä on noin 97 prosenttia kaikista Suomen lapsiperheistä (Ivanoff, Risku, Kitinoja, Vuori & Palo 2007, 21).

Kansanterveyslain ohella lastenneuvolatyötä Suomessa ohjaa valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009). Uuden asetuksen myötä aiemmat kuntia ohjanneet suositukset muutettiin kuntia velvoittaviksi säännöiksi. Näin ollen asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että lapsiperheiden saama terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia ja yhtenäisiä sekä yksilöiden ja väestön tarpeita huomioivia. Asetus on luotu voimassa olevien oppaiden ja suositusten mukaan, joista lastenneuvolan osalta keskeisin on lastenneuvolaopas (STM 14/2004). Asetus ohjaa lastenneuvolatyötä järjestämään neuvolaikäiselle lapselle määrätyn määrän terveystarkastuksia. Tarkastusten määrä asetuksen mukaan tulee olla ensimmäisen ikävuoden aikana yhteensä yhdeksän tarkastusta ja lapsen ollessa 1-6-vuotias tulee tarkastuksia järjestää vähintään kuusi kappaletta. Lisäksi erityistuen tarpeen arvioinniksi on järjestettävä lisä- ja kotikäyntejä tarpeen mukaan. Asetus ohjaa lastenneuvolassa tehtyjen terveystarkastusten sisällön koskevan lapsen ikävaiheen ja yksilöllisen tarpeen mukaista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. (Risikko & Saarinen 2009.)

Neuvolatyö on oleellinen osa kunnallista terveyden edistämistyötä. Terveyden edistämällä tarkoitetaan työtä, joka sisältää sairauksien ehkäisyn, terveyden parantamisen ja hyvinvoinnin lisäämisen. Sillä tarkoitetaan myös yksilöille ja yhteisöille terveyden merkityksen korostamista sekä terveyden tukemista ja puolustamista. (Armanto & Koistinen 2007, 20.) Se on yksi hoitotyön peruslähtökohdista ja sen avulla pystytään toteuttamaan tavoitetta vähentää väestön terveyseroja, edistää terveellisiä elämäntapoja sekä vähentää ehkäistävissä olevia terveysongelmia. Laajemmin katseltuna se on prosessi, joka auttaa ihmistä ylläpitämään ja parantamaan terveyttään. (Iivanainen, Jauhiainen & Pikkarainen 2006, 45.)

Terveysneuvonta ja kasvatus ovatkin hyvin konkreettinen osa neuvolatoimintaa. Sillä tarkoitetaan neuvolassa yleisesti annettua valistusta, opetusta ja ohjausta. Sen toteuttamiseen vaaditaan rakentavan vuorovaikutuksen syntymistä asiakkaaseen ja sitä kautta asiakasta voidaan tukea omien voimavarojen löytymiseen. Terveyskasvatuksen päämäärä ei rajoitu pelkästään tiedon antamiseen tai toisen käyttäytymisen muuttamiseen, vaan tarkoituksena on, että asiakas ottaisi vastuuta omasta terveydestään sekä hyvinvoinnistaan. (Armanto & Koistinen 2007, 21.)

Neuvolatoiminta levisi Suomessa maanlaajuisesti jo 1940-luvulla (Armanto & Koistinen 2007, 19). Neuvolatyön ansioista muun muassa imeväiskuolleisuus luku on Suomessa maailman pienin (Ivanoff ym. 2007, 21). Lastenneuvolan toimintamuodot koostuvat pääpiirteittäin määrääkässeurannoista, rokottamisesta, erilaisista terveyteen ja sen turvaamiseen liittyvistä seulunnoista sekä perheiden neuvonnasta, tuesta ja ohjaustyöstä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 22). Toisaalta neuvolatoiminta ei kohdistu kuitenkaan ainoastaan odottavien äitien, lapsien tai lapsiperheiden terveyskasvatukseen tai poikkeavuuksien seulontaan. Laajempaan tavoitteena lastenneuvolatyöllä on perehtyä ja vaikuttaa näiden perheiden ja yhteisön elin-

olosuhteisiin ja ympäristöön sekä edistää toiminnallaan väestön hyvinvoinnin kehitystä. (Armando & Koistinen 2007, 19.)

4 2-3 vuotiaan lapsen määräaikaiseuranta neuvolassa

Lasten määräaikaiseuranta ja tarkastukset kuuluvat yhtenä osana lastenneuvolatyön perustehtävään. Niiden tarkoituksena on seurata ja tukea lapsen fyysistä, psyykkistä sekä sosiaalista kasvua ja kehitystä. Tarkoituksena lastenneuvolatyöllä on havainnoida mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kasvussa tai kehityksessä tapahtuvat mahdolliset poikkeavuudet. Määräaikaistarkastuksia tulisi järjestää koko maassa yhteneväisesti. Tarkastuksissa tulee ottaa perheet kokonaisvaltaisesti huomioon. Nykypäivänä perheiden ongelmat ovat monimutkaistuneet sillä seurauksella, että lastenneuvolan tekemät määräaikaistarkastukset painottuvatkin usein enemmän vuorovaikutuksen ja keskustelun puolelle. Tällainen huomioon ottaminen sekä keskusteleminen edellyttävät niin konkreettista aikaa kuin riittävää henkilöstöresursointia. Määräaikaistarkastuksissa on tärkeää huomioida lapsen ja hänen perheensä pitkäaikainen seuranta. Yksittäisessä tarkastuksessa esiin tulevat taidot ovat näin ajatellen vähemmän tärkeitä. Määräaikaiseurannan tavoitteet kärsivätkin huomattavasti, jos neuvolatyön organisaatiossa on suuri työntekijöiden vaihtuvuus. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2004, 127.)

4.1 2-3-vuotiaan lapsen psykologinen kehitysvaihe

Ensimmäisen elinvuoden aikana lapselle kehittyy perusturvallisuuden tunne läheisten ihmisten kautta. Samoin vastavuoroinen kiintymyssuhde kasvaa lapsen ja hänen vanhempien välillä syntymähetkestä alkaen. Nämä voidaan nähdä psyykkisen kehityksen kulmakivinä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, a.)

Kuten lapsen muukin kehitys, myös psyykinen kehittyminen on aina yksilöllistä. Lapsen henkinen kasvu riippuu aina lapsesta itsestään ja sen yksilöllisestä kehityksestä, läheisistä ihmis-suhteista sekä perheen elämäntavoista ja perheessä vallitsevasta tunneilmapiiristä. Yleisiä kasvulinjoja voidaan asettaa, mutta lapsen psyykinen kehitys on lähtökohtaisesti aina katsottava lapsen ja tämän perheen näkökulmasta. (Simell 1997, 193)

Kaksivuotiaalla lapsella kehittyy nopeaan tahtiin sekä fyysinen liikkuminen että puhe ja symbolinen ajattelu. Puheen kehityksen myötä lapsi osallistuu ja kiinnittyy uudella tavalla ympäristöönsä. Kielen kehityksen myötä lapsi saa paljon uutta tietoa ympäröivästä maailmasta ja luo tämän pohjalta omia sisäisiä merkityksiä tapahtumille. Samaan aikaan puheen kehityksen myötä myös lapsen muisti kehittyy. Muistin ja puheen kehittyessä tulee lapselle mahdollisuus

luoda aivan uusia kokemuksia. Fyysisessä kehityksessä hän oppii uusia taitoja sekä vahvistaa jo opittuja taitoja. Fyysisten taitojen varmistuessa sekä kielellisen kehityksen edetessä nousee lapselle yhä voimakkaampi itsevarmuus ja halu itsenäistymiseen. (Armanto & Koistinen 2007, 132.)

Lapsen varhainen itsenäistyminen alkaa, kun hän oppii yhä paremmin liikkumaan. Liikkuminen itsessään ja itsenäinen toimiminen tuottavat lapselle suurta psyykkistä iloa ja tyydytystä. Fyysisen olemassa olon hallinnan ja varhaisen itsenäistymisen myötä lapsella nousee myös ristiriitaisia tunteita, sillä tämän ikäinen lapsi on vielä kovin riippuvainen vanhempien läheisyydestä ja huolenpidosta. Siksi näille ikävuosille onkin tyypillistä lapsen sisäisestä ristiriidasta johtuva tahtojen taistelu. (Armanto & Koistinen 2007, 132).

Kaksivuotias lapsi haluaa itsenäistyessään yhä enemmän päättää ja vaikuttaa itse tapahtumien kulkuun (Armanto & Koistinen 2007, 132). Hän pettyy herkästi, jos kaikki ei mene hänen toivomallaan tavalla. On tyypillistä, että hän käyttäytyy usein itsepäisesti ja uhmakkaasti. Tässä iässä hän ei osaa vielä kuvata tunteitaan sanoin eikä aina pysty hillitsemään tunteitaan. Näin hän alkaa ilmaista tunteitaan erilaisin äänensävyin. Hän saattaa heittäytyä lattialle, huutaa ja raivota. Hän saattaa potkia, yrittää purra ja heittää tavaroita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, b.)

4.2 Mitä kiukku on?

Kiukun tunne, aggressio, voi olla suuttumusta, vihaa tai raivoa. Se on ihmisen tapa reagoida johonkin ympäristössä olevaan ärsykkeeseen. Aggression noustessa ihminen saattaa tuntea vihaa, halua hyökätä, puolustaa itseään tai tavaroitaan. Joskus se voi myös nostaa halun paeta. Kaikilla ihmisillä on synnynnäinen tapa reagoida näihin ympäristön ärsykkeisiin. Aggression tunteen voidaan nähdä myös antavan voimaa tehdä tai muuttaa asioita siedettävämpään suuntaan silloin, kun sellainen muutos on tarpeen. (Cacciatore 2008, 8.)

Ihmisen voidessa hyvin, hän on tyyni ja rauhallinen. Kun ympäristössä jokin asia alkaa ärsyttää, alkaa ihmisellä nousta aggression tunteita. Ihmiselle nousee tarve poistaa ärsytyksen kohde ja palauttaa mukava rauhallinen olotila takaisin. Tähän muutokseen ihminen saa voimaa aggression tunteen kautta. Kun ärsyke on saatu poistettua, myös kiukun, aggression tunne laantuu. (Cacciatore 2008, 8.)

Kiukun tunne ja aggressio ovat eri asioita kuin aggressiivinen käyttäytyminen. Raakaa väkivaltaa voi esiintyä ilman, että siihen liittyy minkäänlaista aggression tai vihan tunnetta. Ihminen saattaa tällöin käyttää väkivaltaa vallankäytön välineenä tai omaa etua tavoitellakseen. Toi-

saalta on olemassa myös suurta raivoa ja aggression tunnetta ilman että siihen liittyy min-käänlaista väkivaltaista käytöstä. (Cacciatore 2008, 8.)

Tunteiden osa-alueita on tärkeää oppia tunnistamaan ja hallitsemaan. Etenkin suuttumuksen ja kiukun tunteen kanssa tämä tunteiden hallinta on erityisen tärkeää, etteivät nämä voimakkaat tunteet pääse hallitsemaan itseä. Usein nimittäin voimakas tunne saa ihmisen toimimaan harkitsemattomasti tai tekemään asioita, joita joutuu jälkeinpäin katumaan. (Cacciatore 2008, 9.)

Lapsilla tilannekohtaisiin ja ympäristön ärsykeisiin reagoimisen lisäksi aggression nousuun vaikuttavat luonnollisesti myös kehitykseen liittyvät aiheet. Lapsien aggression tunnetta voi lisätä muun muassa oman tahdon kasvu tai rohkeus oman tilan ottamiseen. Toisilla lapsilla voi nousta voimakkaitakin aggression tunteita, mitkä voivat tuntua aikuisen mielestä turhista ja mitättömistä asioista kiukuttelulta. Aikuisen tuleekin muistaa näiden voimakkaiden tunteiden nousun johtuvan usein itsehillinnän, sosiaalisten taitojen sekä tunteiden kanavoimisen opettelusta. Rakentavasti kohdattuina tällaiset aggressiokuohut edistävät lapsen tervettä muutosta ja itsenäistymisen kehitystä. (Cacciatore 2008, 9.)

4.3 Miksi 2-3-vuotiasta lasta kiukuttaa?

Kaksivuotias lapsi elää epäilemättä elämänsä väkivaltaisinta kautta (Cacciatore 2008, 55-56). Tässä ikävaiheessa hän alkaa olla yhä enemmän oma-aloitteinen ja haluaa enenemissä määrin päättää itse tekemisistään (Armanto & Koistinen 2007, 132-133). Hän saattaa tavoitella haluamaansa kynsin, hampain ja potkuin. Hän alkaa ymmärtää, ettei aikuisen sana olekaan aina "laki", vaan asioiden tekeminen on aina jonkun päätös. Ja hän haluaa päättää itse. (Cacciatore 2008, 55-56.)

Tässä iässä lapsen aivoissa kehittyä voimakkaasti tunteiden alueet ja tämä saa hänet usein toimimaan enemmän tunteilla kuin järjellä. Tämä vahva tunne on kuitenkin usein lapselle haastava ja hän saattaa usein joutua pulaan sen kanssa. Hän haluaa kovasti vaikuttaa asioiden kulkuun ja päättää yhä enemmän asioista itse. Hän ei vielä ymmärrä sovintoa tai kompromissia aikuisen tapaan. Ja kun joku yrittää estää häntä saavuttamasta haluamaansa, hän kiukustuu. (Cacciatore 2008, 55-56.)

Järjen käyttö tilanteiden ratkaisuun on tässä iässä muutenkin vaikeaa ja voimakkaassa tunnekuohussa jopa mahdotonta. Lapsi ei vielä ymmärrä sovintojen tai kompromissien merkitystä, eikä hän osaa vielä verrata ja ottaa opikseen tai päätellä, että aikuisen ehdotus voisi olla sujuvampi ratkaisu. Hän haluaa tehdä asioita tavalla, mikä sillä hetkellä tuntuu mukavimmalta ja oikealta. Lapsen mielenkiinto ja tunteet vaihtuvat nopeaan. Väsymys, loukkaantuminen

tai pelko johtaa herkästi voimakkaisiin kiukun tunteisiin ja usein tämä tunnetila on lapselle hallitsematon. Kaksivuotias lapsi toimii usein tunteen kautta. Silloin lapsi näkee luontevana puolustaa reviiiriään, tavaroitaan tai kehoaan alkukantaisella väkivallalla, tulee niin kutsuttuja itkupotkuraivareita. Hän kokee luontevana ratkaisumallina toimia vahvimman oikeudella; kuka haluaa, huutaa, repii ja tahtoo kovimmin voittaa. (Cacciatore 2008, 55-56.)

4.4 Mitä tehdä kun lasta kiukuttaa?

Kaksivuotias lapsi kohtaa paljon ristiriitaa oman fyysisen liikkumisen vakaantumisen sekä sanavaraston karttumisen myötä. Hän on vielä kovin riippuvainen vanhemman huolenpidosta, läheisyydestä, välittämisestä ja huomiosta. Ja tämä sisäinen ristiriita saattaa aiheuttaa lapsessa kiukuntunnetta. Toisinaan hän ei välttämättä vielä itsekään tiedä mitä haluaa. Tämä ristiriita kuuluu itsenäistymisen tunteisiin. Tällä ikäkaudella hän alkaa päättää yhä enemmän itse omista asioistaan. Kun hänen toimintaansa joudutaan kieltämään tai rajoittamaan, nousee lapsen kiukku yhä suuremmaksi.

Lapselle on tärkeää, että vanhemmat iloitsevat tämän omasta tahdosta. Arjessa tulee kuitenkin väistämättä vastaan tilanteita, joissa vanhemmat joutuvat kieltämään lasta tekemästä tai koskemasta joihinkin asioihin (Armanto & Koistinen 2007, 132-133). Näissä tilanteissa lapsi tarvitsee vanhempaansa asettamaan hänelle johdonmukaisia, selkeitä ja turvallisia rajoja, sillä ilman rajojen asettamista lapsella ei ole mahdollisuutta harjoitella itsehillintää tai oman elämänsä hallintaa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 16-17). Siksi tämä ikäkausi onkin otollista aikaa luoda lapsen kanssa arjen yhteisiä pelisääntöjä (Armanto & Koistinen 2007, 132-133). Vanhempien tulee muistaa, että lapselle asetetut rajat eivät vahingoita lasta vaan niiden tarkoituksena on suojella ja luoda turvaa hänelle (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, c).

Lapsen tunteen purkauksessa on tärkeää, että vanhempi pysyy rauhallisena ja osoittaa näin lapselle, että kiukusta voi selvitä, ja että kiukusta huolimatta lapsi on vanhemmilleen rakas. Lapsen kiukutellessa tulee muistaa ja pitää huolta ettei hän saa vahingoittaa itseään tai muita eikä rikkoa mitään esineitä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 19.) Myös lasta itseään ei saa vahingoittaa. Ruumiillisesti kuritettut lapset kasvavat pelokkaiksi ja toimivat yhä uhmakkaammin. (Rinne 2004, 97.)

Tunnemyrskyn keskellä lapsi tarvitsee aikuisen apua. Hän tarvitsee saada mahdollisuuden rauhoittua ja tyyntyä tästä tunnekuohusta. Usein tämä onnistuu alkuun vain aikuisen avulla. (Cacciatore 2008, 55-56.) Vanhemman tehtävänä on opettaa lapselle, että kaikki tunteet ovat sallittuja ja kaikki toiveet ovat mahdollisia. Näitä tunteita ja toiveita on vaan opittava hallit-

semaan ja ymmärtämään ettei kaikkia toiveita voida toteuttaa. (Simell 1997, 199.) Tähän opetteluun lapsi tarvitsee vanhempien apua ja läsnäoloa.

Kiukun tunteiden ollessa lapselle hallitsemattomia häntä ei missään nimessä saa jättää yksin. Hänen kokemaansa raivoa ei myöskään tule mitätöidä. Kiukkuava, pettynyt lapsi kaipaa vanhemman lohduttavaa, turvallista ja ymmärtävää syliä. Syli ja sen luoma turva kertoo lapselle, että ikävätkin tunteet ovat sallittuja, niitä voidaan oppia hallitsemaan, ja että pettymyksistä selvitään yhdessä. Samalla tämä kasvattaa lapsen luottamusta elämään ja ihmisiin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009, 19)

5 Ohjaustyö lastenneuvolassa

Lastenneuvolatyö perustuu lapselle tehtyihin terveystarkastuksiin ja määräaikaiseurantoihin. Nämä tarkastukset sisältävät seulontatutkimukset, rokottamisen, perheen ohjauksen, tuen ja neuvonnan. Lisäksi lastenneuvolatyöhön liittyy oleellisena osana myös erilaisten ryhmien pitämiset sekä lapsiperheiden luona tehdyt kotikäynnit (Armanto & Koistinen 2007, 113). Lastenneuvolatyöllä on maassamme vakiintunut asema. Sitä on tehty maassamme jo yli 60 vuotta. Vielä tänä päivänäkin sen perustehtävä on pysynyt samana; neuvoa ja tukea vanhempia lastenhoidon peruskysymyksissä sekä havaita ja puuttua mahdollisimman aikaisin lapsen mahdollisiin kehityshäiriöihin tai sairauksiin (Ivanoff ym 2007, 20).

Perusta hyvälle yhteistyölle lastenneuvolassa luodaan kohtaamalla sen asiakasperheet aidosti ja läsnäolevasti. Hyvä yhteistyösuhde mahdollistaa perheiden tuen tarpeiden tunnistamisen sekä asiakaslähtöisten tavoitteiden asettamisen. Neuvolasta annettavat tuki- ja ohjausmuodot perustuvat aina perheiden tarpeisiin. (Lastenneuvolaopas 2004, 94)

Neuvolatoiminnan yhtenä tehtävänä on mahdollistaa perheille heidän tarpeiden ja odotusten mukaista, ajantasaista tietoa lapsen kehityksestä ja huolenpidosta sekä koko perheen terveyden edistämisestä. Lastenneuvolassa tehtävän ohjaustyön tavoitteena on muun muassa tukea vanhempien itseluottamusta sekä auttaa perheitä tekemään yhdessä terveyttä edistäviä valintoja. (Lastenneuvolaopas 2004, 21.)

Neuvolatyötä tekevä terveydenhoitaja päättää millaista tietoa, milloin ja minkälaisessa muodossa hän kullekin perheelle antaa. Tätä päätöstä varten tarvitaan luottamuksellista, avointa ilmapiiriä sekä riittävää tuntemusta perheen elämäntilanteesta. Ohjaus neuvolatyössä koskee väistämättä perheen valintoja niin kasvatus- kuin elämäntapa-asioissa. Asiakkaalla hoitotyössä on luonnollisesti oikeus osallistua oman hoidon päätöksentekoon. Niin myös perheillä neuvolatyössä. He luonnollisesti omaavat vallan omiin valintoihinsa. Neuvolatyön tehtävänä onkin tarjota erilaista tutkimuksiin perustuvaa, ajankohtaista tietoa sekä vaihtoehtoja ja keskustel-

la näiden valintojen seurauksista perheen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. (Lastenneuvolaopas 2004, 104.)

Jotta tiedosta olisi hyötyä perheiden tekemissä valinnoissa, on perheiden voitava hahmottaa sen merkitys heidän oman elämän kannalta. Siksi tiedon antamisen ajankohta, ja tapa miten tietoa annetaan, on erittäin tärkeää. Vääränlainen tai puutteellinen tieto saattaa ennemmin lisätä perheiden pelkoja ja avuttomuutta, kuin luoda perheiden kaipaamaa turvallisuutta. (Lastenneuvolaopas 2004, 104-105.)

Tiedon lisäksi emotionaalisen tai sosioemotionaalisen tuen saaminen neuvolasta on suurimmalle osalle perheistä erityisen tärkeää. Emotionaalisella tuella tarkoitetaan toisesta ja tämän asioista välittämistä, kunnioituksen osoittamista, kuuntelemista ja ymmärtämistä. Sen avulla pyritään tukemaan perheiden itseluottamusta ja arjesta selviytymistä sekä tukea omien valintojen ja ratkaisujen tekemisessä. Emotionaalisen tuen antamiseen liittyy oleellisesti asiakkaan kuulluksi tulemisen ja välittämisen tunne. Tämä on erityisen tärkeää asiakkaille, joilla on vaikealta tuntuvassa elämäntilanteessa neuvolan lisäksi vain vähän muita tuen lähteitä. (Lastenneuvolaopas 2004, 105.)

6 Terveysviestintä osana ohjausta

Terveysviestinnän laajaa määritelmää tarkasteltaessa huomataan terveysviestinnän pitävän sisällään kaiken terveyteen ja terveydenhuoltoon liittyvän viestinnän. (Torkkola, Heikkinen & Tiainen 2002, 22.) Terveysviestintää tapahtuu aina asiakkaan ja terveydenhuollon henkilöstön kohdatessa. Tämä kohtaaminen voi tapahtua fyysisesti tai välillisesti esimerkiksi kirjallisen materiaalin tai oppaan välityksellä. (Torkkola 2002, 13.) Vastaanottoaikojen lyhentyessä juuri kirjallisten ohjausmuotojen merkitys korostuu.

Terveysviestinnässä asiakkaalla on aina tarve tulla huomioiduksi ja hoidetuksi omista lähtökohdistaan. (Torkkola 2002, 13). Ohjaussuhde asiakkaan kanssa perustuu aina vuorovaikutukseen ja se etenee aina sanallisen sekä sanattoman viestinnän avulla. Tavoitteena ohjauksella on, että asiakas ja hoitaja ymmärtävät käyvänsä keskustelun. (Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007, 38.)

Viestinnän tehtävä terveydenhuollossa on tukea terveydenhuollon perustehtävää sen eri organisaatioissa. Terveydenhuollon perustehtävänä on hoitaa, auttaa ja tukea asiakkaita elämän eri vaiheissa. Viestinnän tavoitteena on hoidon tukeminen viestinnän keinoin, jotta potilaat ja asiakkaat saavat tarvittavaa tietoa ajankohtaisista heitä koskevista tilanteista. (Torkkola 2002, 123.)

6.1 Kirjallinen opas terveystiedon välittäjänä

Yksi osa terveystiedon välittämistä tapahtuu erilaisten potilasohjeiden ja oppaiden välityksellä. (Torkkola ym. 2002, 22) Potilasohjeet ovatkin yksi tärkeimmistä ja yleisesti käytetyimmistä ohjausmenetelmistä terveydenhuollossa (Montin 2008, 63). Kirjallisten ohjeiden tarkoitus terveydenhuollossa on olla tukemassa ja täydentämässä potilaan saamaa suullista ohjausta. (Montin 2008, 63) Kirjallisiin ohjeisiin potilas voi aina palata vastaanottokäynnin jälkeen.

Terveystiedon välittäminen kirjallisen materiaalin avulla poikkeaa muusta terveystiedon välittämisestä siinä, että se on pääsääntöisesti aina kirjoitettu ennalta määritellylle kohderyhmälle. (Torkkola ym. 2002, 22.) Terveystiedon välittäminen keinoin annetulla tiedolla on suuremmat vaikutukset käsiteltävästä aiheesta jo ennestään kiinnostuneille henkilöille. Tai henkilöille, jotka ovat samaa mieltä aihe sisällöstä. (Torkkola 2002, 20-21.) Tämän vuoksi kirjoitettavan oppaan kohderyhmä on tärkeä määrittellä etukäteen ja kirjoittaa kirjallinen opas juuri tätä kohderyhmää ajatellen.

Toisaalta terveystiedon välittäminen jaottelu erillisiin omiin osa-alueisiin saattaa tuntua teennäiseltäkin. Nimittäin terveystiedon eri osa-alueiden rajat ovat usein hyvin häilyviä. Usein näillä terveystiedon osa-alueilla on tarkoituksena täydentää toisia eikä toimia omina irrallisina osa-alueinaan terveystiedon välittämisessä. (Torkkola ym. 2002, 23.) Esimerkiksi juuri kirjallisten ohjeiden on tarkoitus olla tukemassa ja täydentämässä potilaan saamaa suullista ohjausta. (Montin 2008, 63).

7 Oppaan suunnittelu ja toteutus

Suunnitellessa kirjallista opasta terveydenhuoltoon tulee aina huomioida sille asetetut laatu-kriteerit. Laatu-kriteerit terveyteen liittyvään aineistoon määrittää Suomessa terveyden edistämisen keskus. Terveyden edistämisen keskuksen mukaan terveyteen liittyvän aineiston sisällön tulee olla oikeaa ja virheetöntä ja aineistolla tulee aina olla konkreettinen tavoite. Aineiston sisältöä tulee olla sopiva määrä ja sen tulee olla helppolukuista. Aineistoa suunnitellessa tulee tarkasti määrittellä kohderyhmä kenelle aineisto on tarkoitettu. (Parkkunen, Vertio & Koskinen-Ollonqvist 2001, 10.)

Oppaan sisältöä kirjoittaessa tulee huomioida oppaan mielenkiinnon herättämisestä kohderyhmässä. Ihmisten on helpompaa tutustua uuteen asiaan, jos se ilmaistaan heille tutusta tuntemattomaan ja yleisestä yksityiskohtaisessa muodossa. Näin myös terveystiedon rakenne olisi hyvä suunnitella tässä muodossa. Oppaan tekstin tulisi olla selkeää ja helposti ymmärrettävää sekä ammattikielen käyttöä välttävää (Karhu, Salo-Lee, Sipilä, Selänne, Söderlund, Uimonen & Yli-Kokko 2007, 166).

Hyvällä kirjallisella oppaalla saadaan yhteys kirjoittajan ja lukijan välille. Tällä pyritään vaikuttamaan lukijan mielipiteisiin ja tunteisiin, jotta kirjallisella oppaalla saavutetaan toivottu päämäärä. (Torkkola 2002, 165.) Hyvän oppaan tulee siis puhutella potilasta. Tällä saadaan potilas vakuuttuneeksi siitä, että opas on kirjoitettu juuri hänelle. Lisäksi puhutteleva ote oppaassa on erityisen tärkeää, silloin kun oppaassa halutaan viestiä potilaalle käytännöllisiä toimintaohjeita erilaisiin tilanteisiin liittyen. (Torkkola ym. 2002, 36.)

Opinnäytetyöni sai alkunsa keväällä 2010, kun aihe varmistui opinnäytetyöseminaarissa. Tämän jälkeen otin yhteyttä Vantaan Korson yhdistettyyn äitiys- ja lastenneuvolaan. Keskustelin siellä terveydenhoitajana työskentelevän Katja Moilasen kanssa aiheesta. Hän piti aihetta mielenkiintoisena ja tarpeellisena ja ohjasi minua ottamaan hänen esimieheensä Päivi Jaamalan yhteyttä. Keskusteltuani Päivi Jaamalan sekä Vantaan lastenneuvolatyön kehittämisestä vastaavan Sirkka Maunulan kanssa päädyttiin syksyllä 2010 tekemään varsinainen opas.

Oppaan laatiminen lähti aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen tutustumalla sekä aiheeseen liittyvän teorian tiedon keruulla. Aiheeseen tutustumisen jälkeen aloin kerätä tietoa yhteen ja suunnitella millaisista osioista opas muodostetaan. Oppaassa tulisi olla tietoa vanhemmille miksi lasta kiukuttaa, mistä kiukku johtuu sekä mitä itse vanhempana voi tehdä niissä tilanteissa kun lasta kiukuttaa. Oppaan tulisi olla myös selkeä ja loogisesti etenevä sekä helppolukuinen. Päädyin tekemään kaikille osuuksille omat kappaleet kuitenkin painottuen keinoihin ja ohjeistukseen, miten vanhempana voi toimia, kun lasta kiukuttaa. Kuvituksen oppaaseen sai piirtää viisivuotias Evita tyttäreni.

Syksyllä 2010 oppaan valmistuttua sovin sen esittelystä Korson äitiys- ja lastenneuvolan kanssa. Esittelypäivää aiemmin lähetin oppaan terveydenhoitajille, jotta he ehtivät tutustua ja perehtyä tähän ennalta. Esittelytilaisuudessa oli paikalla kyseisessä neuvolassa työskentelevät terveydenhoitajat, perhetyöntekijä sekä tuolloin kyseisessä paikassa harjoittelujaksolla ollut kättilöopiskelija. Neuvolan henkilökunta oli tullut minulle tutuksi jo 2008 ollessani tuolloin Vantaalla äitiys- ja lastenneuvolassa harjoittelujaksolla. Opinnäytetyön aihe myös nousi esiin ensimmäistä kertaa tuon harjoittelujakson aikana.

Esiteltyäni oppaan Korson neuvolan henkilökunnalle keskustelimme oppaasta. Kiinnitimme huomioita sen sisältöön sekä ulkoasuun. Palautteen perusteella sisältöä pidettiin hyvänä. Oppaan sisällössä oli otettu huomioon aiheen kannalta oleellisia asioita ja asiat oli ilmaistu ytimekkäästi ja selkeästi. Opas oli tarpeeksi lyhyt ja selkeä, mikä tekee siitä helpommin luettavaan asiakkaalle. Käytännön neuvoista vanhemmille miten toimia kun lasta kiukuttaa ajateltiin olevan erityistä hyötyä asiakkaille. Lisäksi oppaan ajateltiin toimivan myös hyvänä keskustelun herättäjänä aiheisiin, mistä muuten saattaa olla vaikea keskustella. Esittelypäivän yhteydessä päätettiin oppaan ulkoasun asetteluun tehdä muutamia pienimuotoisia muutoksia. Teh-

tyjen muutosten jälkeen opas lähetettiin takaisin neuvolan henkilökunnalle sekä aiemmin mainituille neuvolatyön esimiehille.

8 Pohdinta

Lastenneuvolatyöllä on Suomessa vakaa ja arvostettu asema. Se nähdään hyvin tärkeänä osana tukemassa perheitä antaen tietoa ja tukea lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen. Lapsen eri ikävaiheisiin liittyy erilaisia huolen ja ilon aiheita. Kaksivuotiaalle lapselle on tyypillistä itsenäistymisen ensiaskeleiden ottaminen. Lapsen motorinen liikkuminen on kehittynyt paljon ja liikkuminen alkaakin olla useimmiten jo melko vakaata. Myös lapsen puheen kehitys ja verbaalinen ilmaisu kehittyvät ja lisääntyvät koko ajan. Tämä saa lapsen luottamaan enemmän itseensä ja haluamaan yhä enemmän päättää itse tapahtumien kulusta.

Lastenneuvolatyöllä Suomessa on tarkoituksena olla vanhemmille tukena ja tiedonlähteenä lapsen kehitykseen, kasvuun ja huolenpitoon liittyvissä asioissa. Lapsi käy neuvolassa ensimmäisen kuuden ikävuoden aikana yhteensä noin 15 - 20 kertaa. Lastenneuvolaa pyritään koko ajan enemmän yhtenäistämään koko maassa. Vastaanottoaikojen lyhentyessä sekä harventuessa muodostuu erilaisten kirjallisten ohjeiden ja tukimateriaalin merkitys yhä tärkeämmäksi perheiden kannalta.

Kirjallinen opas onkin yksi käytetyimmistä sanallisen ohjauksen tukemisen muodoista. Se täydentää suullista ohjausta ja asiakkaan on helppo palata siihen myöhemmin vastaanottoajan jälkeenkin. Kaksivuotiaalle lapselle on tyypillistä itsenäistymisen kasvun myötä tulevat kiukun tunteet. Joskus kiukun tunteet tuntuvat vanhemmista haasteellisilta ja he tarvitsevat tähän tukea. Opasta lapsen uhmakkaaseen käytökseen ja miten vanhempana siihen suhtautua ei oltu tehty, joten koin sen tekemisen tarpeelliseksi. Olin yhteydessä Vantaan äitiys- ja lastenneuvolaan sekä terveydenhoitajiin että ylihoitajiin ja he olivat myös samaa mieltä oppaan tarpeellisuudesta.

Opinnäytetyön aikana olen oppinut terveystiedon, neuvolatyön historiasta Suomessa, kaksivuotiaan lapsen kasvusta, kehityksestä ja käytöksestä. Myös yhteistyö terveydenhuollon organisaation kanssa tuli tutuksi. Yhteistyötä opinnäytetyön suhteen tehtiin Vantaan yhdistetyn äitiys- ja lastenneuvolan kanssa. Neuvolan henkilökunta oli tullut minulle tutuksi jo opiskeluaikana ollessani Vantaalla äitiys- ja lastenneuvolassa harjoittelujaksolla ja koin tämän mielekkäänä yhteistyön kannalta.

LÄHTEET

Armanto, A. & Koistinen, P. 2007 Neuvolatyön käsikirja. Hämeenlinna: Tammi.

Cacciatore, R. 2008. Kiukkukirja. Väestöliitto.

Iivanainen, A., Jauhiainen, M. & Pikkarainen, P. 2006. Hoitamisen taito. 1. -5. painos. Slovenia: Tammi.

Ivanoff, P., Risku, A., Kitinoja, H., Vuori, A. & Palo, R. 2007. Hoidatko minua? Lapsen, nuoren ja perheen hoitotyö. 3. -4. painos. WSOY.

Karhu, M., Salo-Lee, L., Sipilä, J., Selänne, M., Söderlund, L., Uimonen, T., Yli-Kokko, P. 2007. Asiantuntija viestii ajatuksesta vaikutukseen. Infor. Keuruu.

Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. 1. Painos. WSOY.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2009. Iso tyttö, iso poika Lapsi eri ikäkausina 2-3v. Miktor.

Montin, L. (toim.) 2008. Potilasohjauksen lähtökohdat. Turku: Turun yliopisto.

Parkkunen, N., Vertio, H., Koskinen-Ollonqvist, P. 2001. Terveysaineiston suunnittelun ja arvioinnin opas. Helsinki. Terveystieteiden tutkimuskeskus.

Rinne, M. 2004. Kesytä lapsen kiukku. Meidän perhe 1/2004, 97.

Simell, O. (toim.) 1997. Neuvolakirja. Viiden painos. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Oppaita 2004: 14. Lastenneuvola lasiperheiden tukena. Opas työntekijöille. 2. painos. Helsinki: Edita.

Hakulinen-Viitanen, T., Pelkonen, M., Haapakorva, A. 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005: 22. Äitiys- ja lastenneuvolat Suomessa. Helsinki.

Torkkola, S. (toim.). 2002. Terveystiedot. Helsinki: Tammi.

Torkkola, S., Heikkinen, H., Tiainen, S. 2002. Potilasohjeet ymmärrettäviksi, opas potilasohjeiden tekijöille. Helsinki: Tammi.

WWW-lähteet:

Sosiaali ja terveysministeriö 2009. Viitattu 9.9.2010.

<http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/view/1435543>

Risikko, P. & Saarinen, M. 2009. Viitattu 9.9.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090380>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, a. Lapsen itsetunnon tukeminen. Viitattu 1.11.2010.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_itsetunnon_tukeminen/

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, b. Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys. Viitattu 1.11.2010.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/2_3_vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, c. Rajojen asettaminen. Viitattu 1.11.2010.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/rajojen_asettaminen/

Liitteet

VANTAAN KAUPUNKI

Liite 1

KUN LASTA KIUKUT- TAA

-opas 2-3-vuotiaan
lapsen vanhemmille

Tekijä:

Terhi Günday 2010

Laurea-ammattikorkeakoulu

Lähteet:

-Mannerheimin Lastensuojeluliitto

-Väestöliitto, Raisa Cacciatore

-Terveys- ja hyvinvoinnin laitos

Miksi lasta kiukuttaa?

2-3-vuotiaan lapsen tunteet vaihtelevat voimakkaasti. Kaksi vuotiaan lapsen luontaiseen kehitykseen ja kasvuun kuuluu suuria itsenäistymisen askeleita. Liikkuminen on yhä vakaampaa ja hän oppii koko ajan yhä enemmän uusia sanoja. Tämä saa hänessä aikaan yhä suuremman halun päättää itse enemmän tapahtumien kulusta. Hänellä saattaa olla hyvinkin voimakas oma mielipide ja ajatus tapahtumien etenemisestä. Toisaalta lapsi on vielä hyvin riippuvainen hoitajan läheisyydestä. Nämä tekijät voivat aiheuttaakin hänelle voimakkaita ristiriidan tunteita. Ja tämä ristiriita usein purkautuukin kiukun keinoin.

Mitä kiukku on?

Kiukku voi olla suuttumusta, vihan tai jopa raivon tunteita, mikä on meille kaikille ihmisille ominainen tapa reagoida ympäristön ärsykkeisiin. Myös lapsi reagoi näihin kiukun tunteilla. Ihmiselle tulee tarve poistaa ärsytyksen kohde ja palauttaa ”normaali”, rauhallinen olotila. Lapsen reaktiota saattaa lisätä nälän ja väsymyksen tunteet, mutta luonnollisesti myös kasvuun ja kehitykseen liittyvät itsenäistymisen, oman tahdon lisääntyminen sekä rohkeus oman tilan ottamiseen.

Mitä tehdä kun lasta kiukuttaa?

- Muista, lapsen kiukutteluun löytyy usein syy, lapsi ei tee sitä hvin vuoksi.
- Kun lasta kiukuttaa hän tarvitsee rauhallisen ja tukevan vanhemman tyyntymään häntä. Yritä siis olla hermostumatta
- Älä jätä lasta yksin kiukun keskelle, auta häntä tyyntymään, kannusta kertomaan mikä on hätänä.
- Varmista, että perustarpeet on tyydytetty, ettei lapsi ole nälkäinen tai väsynyt.
- Kiukun tunnetta ei saa kieltää eikä sitä tarvitse pelätä. Mallia näyttämällä opetat lapsen ymmärtämään, että kiukun tunteet kuuluvat elämään, niistä päästään yli ja lapsi on silti juuri sellaisena rakas vanhemmilleen.
- Muista, vaikka lasta kiukuttaa, hän ei saa satuttaa itseään tai muita, eikä rikkoa esineitä. Häntä ei myöskään saa satuttaa. Älä siis koskaan lyö lasta. Ruumiillisesti kuritettut lapset ovat pelokkaita ja käyttäytyvät yhä uhmakkaammin.
- Älä loukkaa, moiti tai nolaa lasta. Muista, kiukutellessaan hän on vielä lapsi, älä vaadi häneltä liikoja.
- Kiitä, kannusta ja kehu lasta aina hyvin onnistuneista tilanteista!